

O TVORBĚ OBECNÍCH ZNAKŮ

Z poznání historického vývoje městských a obecních znaků lze ze skladby užitých znakových figur a dalších souvislostí odvodit pohnutky, stanovit příčiny a inspirace jejich volby. Můžeme je rozdělit do několika skupin. Vyjmenujeme jen některé.

Mnoho obecních znaků je odvozeno od znaků vrchností. Ať od znaku krále u měst královských, či od znaku šlechtického majitele, biskupa nebo církevní instituce u měst poddanských. Při jejich tvorbě bylo snahou navrhovatelů odlišit nějakým způsobem znak obce od znaku vlastníka. Stávalo se tak různými způsoby, jakými bylo přijetí pouhé části znaku, uměnění znakových figur, změna tintur znakového pole či znamení, nebo doplnění další figurou nebo znamením atp.

Jinou skupinu tvoří znaky odvozené od přírodních podmínek. Například použitím figury kopce je charakterizováno prostředí, ve kterém obec leží. Vlnité břevno má obvykle souvislost s existencí vodního toku. Stejným způsobem vypovídá vyobrazení skály. Stromy mohou symbolizovat okolní lesy. Některá znamení ukazovala na převažující zaměstnání obyvatel. Proto se objevují ve znacích motivy zemědělské, vinařské, chmelařské, rybářské, hornické atd. Ve znacích se připomínaly i různé události.

Jednu z nejcennějších skupin jsou znaky ukazující užitými symboly na jméno obce. Tak jak je například jablonoň ve znaku Jablonce nad Nisou, rak ve znaku Rakovníka, sova ve znaku Sovince, most ve znaku Mostu, či měsíc - luna ve znaku Loun. Takovým znaků se říká „znaky mluvící“.

Současné tendence ve tvorbě obecních znaků se přidržují již osvědčených metod a postupů. Přesto jsou některé figury pro obce bez statutu města nepoužitelné. Například hradby, jejichž fyzická existence byla vysoce ceněnou výsadou a pýchou každého města a zároveň jejich nejpřípadnějším symbolem.

Heraldická komise Parlamentu České republiky preferuje u obcí znaky jednodušší, které více odpovídají původním praktickým funkcím znaků a také významu uživatele. Podoba navrženého znaku musí bezpodmínečně být v souladu s pravidly, zásadami a uzanci heraldiky. Nemá kolidovat se znaky již v České republice užívanými. Má být jednoznačným a nezaměnitelným symbolem konkrétní obce.

Z HISTORIE OBCE

Následující řádky nebudou a ani nemají ambici být shrnujícím pojednáním o dějinách obce. Z historie budou zmíněny jen takové skutečnosti, které mají pro návrh obecního znaku význam.

Obec Třebestovice patří k historicky nejstarším sídlům v Čechách. První zmínka o ní byla učiněna v nedochované listině českého knížete Boleslava II. z roku 993, kterou byl založen a statky nadán benediktinský klášter v Břevnově. Mezi darovanými vesnicemi byly i Třebestovice. Spoluzakladatelem kláštera byl pražský biskup, Slavníkovec sv. Vojtěch. Obec Třebestovice patřili břevnovskému klášteru do vypuknutí husitských válek. Klášter ještě před tím vystavěl ve vsi tvrz, kterou pronajímal drobným šlechticům. Jedním z nich byl v letech 1383 – 1406 jistý Václav Kratař (i Kratář, Kratěř) psaný z Třebestovic (z Třebešovic). Václav Kratař je jediným šlechticem, který ve svém přídomku použil jméno obce. Je také jediným šlechticem, u kterého máme povědomost o znaku.

Okolo roku 1420 se dostaly Třebestovice k panství Poděbrady pánů z Kunštátu. V roce 1498 však již byla ves držena k Přerovu, který vlastnili Šelmberkové. V roce 1524 byl přerovský statek prodán spojeným pražským obcím. Po porážce prvního protihabsburského povstání byl v roce 1547 přerovský statek konfiskován a následně spravován českou královskou komorou. Nakonec okolo roku 1616 bylo přerovské komorní panství spojeno s komorním statkem Brandýs nad Labem. U něj setrvaly Třebestovice až do konce patrimoniální správy (1850). Brandýské panství bylo nadále v držení císařské a královské rodiny.

Tvrz v Třebestovicích se připomíná naposledy v roce 1442. Tehdy Jiří z Poděbrad daroval Benešovi, mlynářovi z Poříčan, v Třebestovicích místo (městiště) na stavbu mlýna. Na budování mlýnského náhonu se podílel významný český rybníkář Jakub Krčín z Jelčan. Mlýn pak byl po celou dobu své existence důležitou součástí života obce. A to až do nedávné současnosti. Traduje se, že v jeho areálu se nacházela i bývalá tvrz. Obec byla přifařena k Sadské a také zde nikdy nebyl kostel.

V roce 1882 byla v Třebestovicích budována železniční trať Poříčany – Nymburk. Koleje rozdělují obec na dvě části. Původní staré osídlení na straně východní a novou část na straně západní, která těsně sousedí s rozsáhlým lesním komplexem Kersko.

O JMÉNU

V průběhu historie se pro jméno obce zachovaly následující tvary: *Trebestowicz prope Saczka* (993); *Wenceslaus dictus Kratarz de Trziebosstowicz* (1383); *Trzebstowicz* (1393); *Trziebestouicz, Trzebiestouicz, Trzebstowicz* (1406); *Trzebestowicz* (1437); *Třebostovice, v Třebostovicích* (1498); *Trzebstowicze* (1654, 1788); *Střebestowice* (1844); *Třebestovice, Střebestovice* (1900).

Výklad významu názvu obce jazykovědci vysvětlují takto: místní jméno znělo dříve Třebostovice a to značí ves lidí Třebostových. Čili je dovozeno od osobního jména Třebosta. Vyrovnáním samohlásek v prvních dvou slabikách vznikla podoba Třebestovice. Jak je patrné, nelze na základě jména obce vytvořit nejvíce ceněný znak tzv. mluvící.

O ZNAKU BŘEVNOVSKÉHO KLÁŠTERA A O ERBU VÁCLAVA KRATANĚŘE Z TŘEBESTOVIC

Znakem břevnovského kláštera je čtvrcený štít v jehož první a čtvrté modré čtvrti je stříbrné ostrvové břevno a ve druhé a třetí modré čtvrti tři stříbrná kosmá břevna a na prostředním z nich tři červené růže se zlatými semeníky pod sebou.

Podobu erbu Václava Krataněře lze odvodit ze zachovaných pečeti, na kterých sice nebyl vyobrazen štít se znamením, ale klenot jako součást znaku, která zdobila rytířovu přilbici. V heraldické literatuře je klenot popsán jako ryba okoun s kytou. Kytou jsou myšlena paví pera. Ve srovnání s řadou rodových erbů lze předpokládat, že Krataněř užíval ve štítu shodné znamení jako v klenotu, čili okouna.

NÁVRH ZNAKU

Jak bylo napsáno, lze v případě Třebestovic vytvořit znak mluvící. Stejně tak se nelze opřít o možnou symboliku odvoditelnou z atributů svatých, kterým jsou zasvěceny kostely, protože taková stavba v obci není. Pro výběr znakových figur lze hledat inspiraci pouze v historii obce a v její geografické poloze.

V modrém štítě, pod stříbrnou hlavou s třemi vedle sebe položenými červenými růžemi se zlatými semeníky, stříbrné ostrvové břevno nad zlatým mlýnským železem (kypřice) tvaru písmene „H“.

Růže, modrý štít a stříbrné ostrvové břevno se vztahují k břevnovskému klášteru, jako k držiteli vsi od roku 993 do husitských válek. Zlaté mlýnské železo symbolizuje místní mlýn, který byl významnou stavbou v obci a byl s ní spojen více jak pět století. Mlýnské železo je součástí mlýnského kamene a sloužilo k přenosu točivého momentu z hřídele na běhoun mlýnského složení. Záměrně nebyl použit mlýnský kámen, protože je znamením poměrně frekventovaným. Mlýnské železo je zcela legitimní heraldickou figurou s možností dostatečně a plnohodnotně symbolizovat mlýn a mlynářství.

NÁVRH PRAPORU

Prapory měst a obcí se podle nepsaného pravidla odvozují od znaku. Barva štítu a hlavní figury je obvykle kombinována na list praporu v podélných pruzích stejné šířky. Problémem návrhu nového praporu je nesnadnost nacházení nepoužitých variant, protože kombinace dvou, tří i čtyř podélných pruhů v barvách modré, červené, bílé, žluté a zelené jsou v podstatě vyčerpány.

Úskalím návrhů obecních praporů je také skutečnost, že dosud není k dispozici kompendium praporů existujících. Stejně tak jako znak, měl by i prapor mít takovou podobu, aby jeho zaměnitelnost s jiným byla pokud možno vyloučena.

Ke každému z předkládaných návrhů obecního znaku je přiložen návrh praporu. Jejich podoba vychází z podoby a barevnosti znaku a znakových figur. Snahou bylo přenést i na prapor informace obsažené ve znaku a zachovat do určité míry jeho schopnost ikonografické výpovědi. Vexilologická terminologie popisující prapory je odlišná od heraldické a proto existují rozdíly v pojmenování a popisování téže figury, či téhož jevu.

Prapor list tvoří čtyři vodorovné pruhy střídavě bílý a modrý v poměru 2 : 1 : 1 : 4. V žerďové části horního bílého pruhu vedle sebe tři červené růže se žlutými semeníky. V žerďové části dolního modrého pruhu žluté mlýnské železo.

Prapor téměř opakuje podobu znaku. Stříbrné ostrvové břevno nahrazuje bílý vodorovný pruh. Figury jsou posunuty k žerdi.

IKONOGRAFIE

Obec Třebestovice patří k historicky velmi starým sídlům. První zmínka o ní byla učiněna v nedochované listině českého knížete Boleslava II. z roku 993, kterou byl založen a statky nadán benediktinský klášter v Břevnově. Mezi darovanými vesnicemi byly i Třebestovice. Spoluzakladatelem kláštera byl pražský biskup, Slavníkovec sv. Vojtěch. Majetkem břevnovského kláštera zůstala ves až do vypuknutí husitských válek. Klášter ještě před tím zde vystavěl tvrz, kterou pronajímal drobným šlechticům.

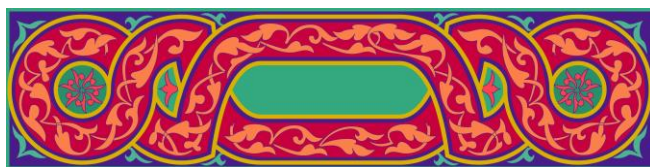
Okolo roku 1420 se dostaly Třebestovice k panství Poděbrady pánů z Kunštátu. V roce 1498 však již byla ves držena k Přerovu, který vlastnili Šelmberkové. V roce 1524 byl přerovský statek prodán spojeným pražským obcím. Po porážce prvního protihabsburského povstání byl v roce 1547 přerovský statek konfiskován a následně spravován českou královskou komorou. Nakonec okolo roku 1616 bylo přerovský komorní statek spojen s komorním panstvím Brandýs nad Labem. U něj setrvaly Třebestovice až do konce patrimoniální správy (1850).

Tvrz v Třebestovicích se naposledy připomíná v roce 1442. Tehdy Jiří z Poděbrad daroval Benešovi, mlynáři z Poříčan, v Třebestovicích městiště na stavbu mlýna. Na budování mlýnského náhonu se podílel významný český rybníkář Jakub Krčín z Jelčan. Mlýn pak byl po celou dobu své existence důležitou součástí života obce. A to až do nedávné minulosti.

Znak obce je dán následujícím popisem: v modrém štítě pod stříbrnou hlavou s třemi červenými růžemi se zlatými semeníky, stříbrné ostrvové břevno nad zlatou kypřicí.

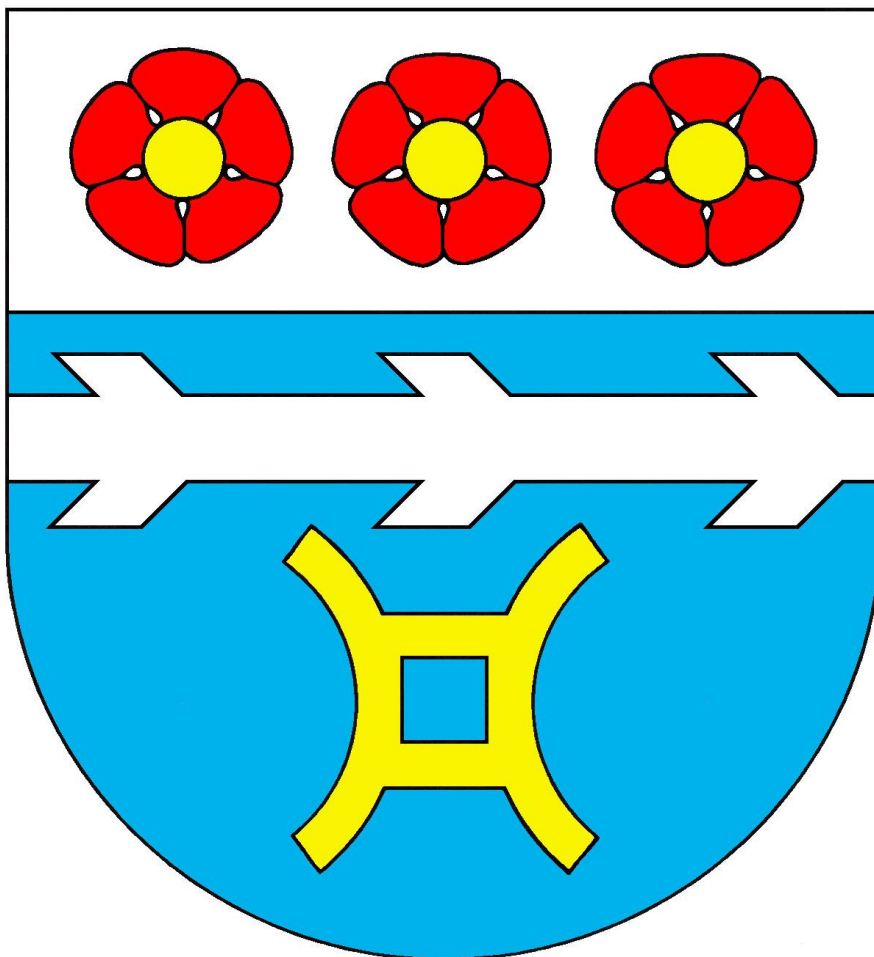
Stříbrno-modré dělení, ostrvové břevno a růže jsou odvozeny ze znaku břevnovského kláštera a jsou připomínkou nejstarších poznatelných dějin obce a zároveň jejího majitele se čtyřsetletou tradicí. Zlaté mlýnské železo – kypřice – symbolizuje místní mlýn, který byl významnou stavbou v obci a byl s jejím životem spojen více jak pět století.

Prapor opakuje podobu znaku.

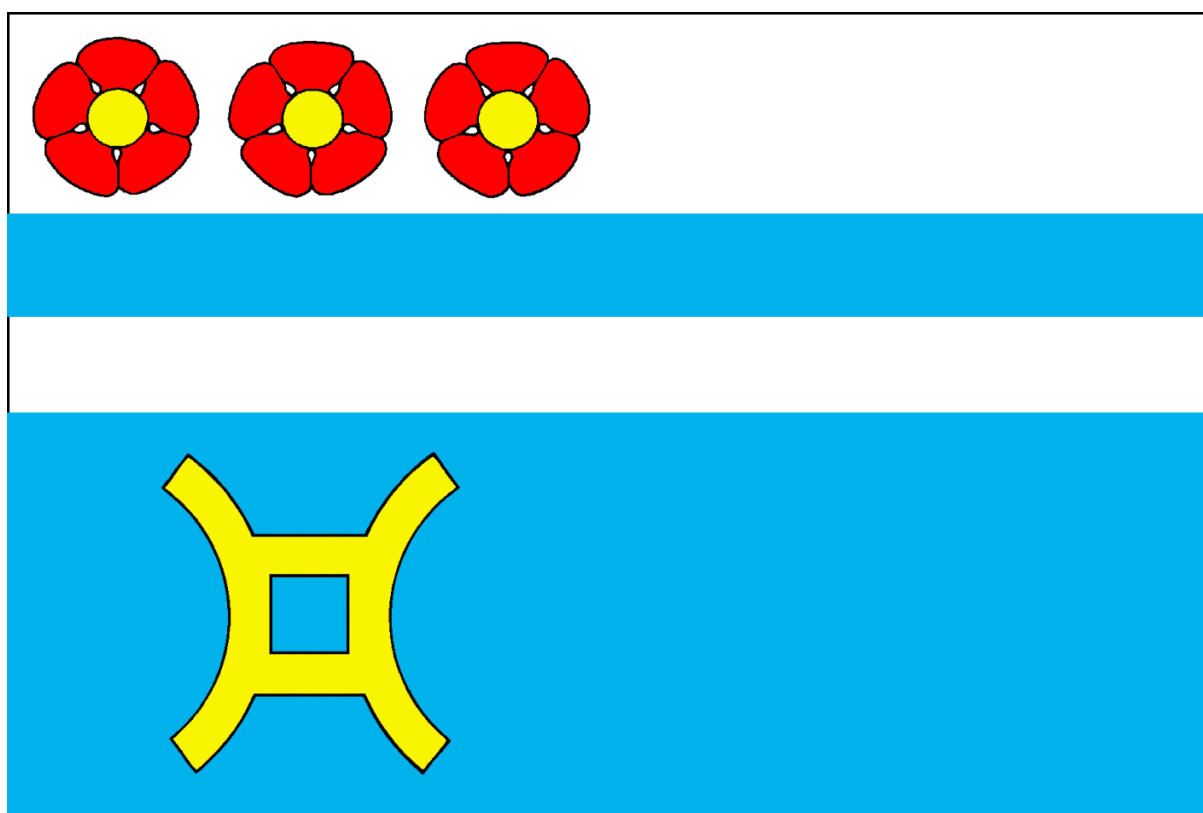
POPIS ZNAKU

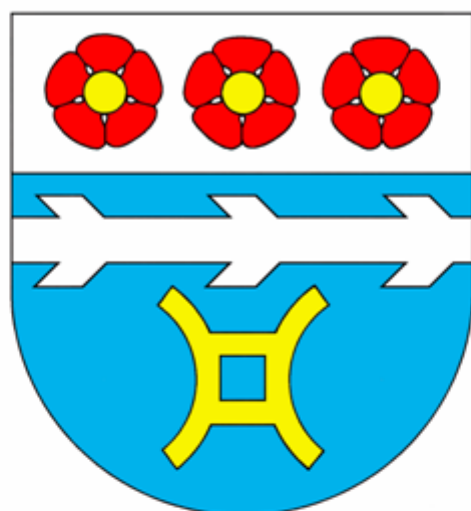
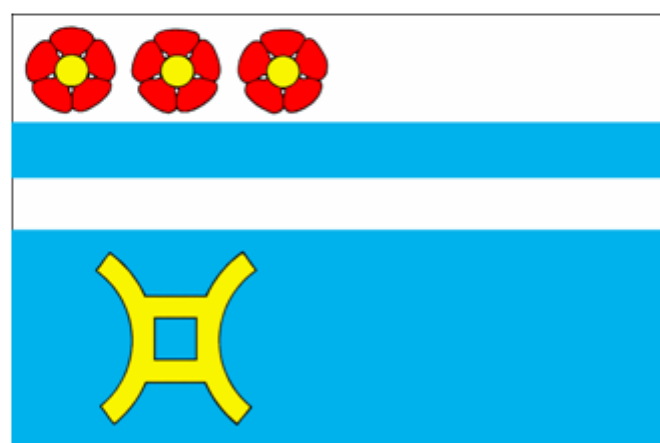
V modrém štítě pod stříbrnou hlavou se třemi červenými růžemi se zlatými semeníky, stříbrné ostrvové břevno nad zlatou kypřicí.

POPIS PRAPORU

List tvoří čtyři vodorovné pruhy, střídavě bílé a modré v poměru 2 : 1 : 1 : 4. V žerďové polovině horního bílého pruhu vedle sebe tři červené růže se žlutými semeníky. V žerďové polovině modrého pruhu žlutá kypřice. Poměr šířky k délce listu je 2 : 3.

TŘEBESTOVICE
okres Nymburk

